

Čas jako právní událost podle nového občanského zákoníku

eFocus

Výběr z publikace Občanské právo hmotné I. díl – učebnice autorského kolektivu Jan Dvořák, Jiří Švestka, Michaela Zuklínová a kolektiv, kterou vydává nakladatelství Wolters Kluwer.

[Občanské právo hmotné 1 - Díl první: Obecná část](#)

Autor: Jan Dvořák, Jiří Švestka, Michaela Zuklínová a kolektiv
nakladatelství Wolters Kluwer, 9/2013, brožovaná, 430 stran

HLAVA ŠESTÁ: Občanskoprávní skutečnost

§ 5 Právní události

B. Čas jako právní událost

1. Čas hraje v právu velmi významnou roli. Nikdy ale nevystupuje sám o sobě (např. čtyři hodiny), vždycky má nějakou souvislost s jiným právním jevem, např. právním jednáním. Lze také říct, že čas má specifickou podobu, takovou podobu, s níž právo umí „pracovat“.

V právu jde vždy buď o nějaký **běh času**, s jehož koncem právo spojuje určité právní následky (vznik, změnu, zánik práv a/nebo povinností), anebo o nějaký **časový okamžik**, s nímž (s tím, že nastane, že k němu dojde) **právo spojuje určité právní následky**. Běh času pak známe ve dvou variantách, v obou je důležitý konec běhu času. Prvou variantou je případ, který nazýváme **dovršení určitého času**, druhou pak **plynutí času**.

Občanský zákoník z roku 2012 je ve svém vyjadřování veden myšlenkou potřeby přesného **rozlišení pojmů čas, lhůta a doba**. Zatímco čas je pojem obecnější a může znamenat i časový okamžik, **doba** je něco jiného než **lhůta**.

Podle § 603 je doba takové určení času, úsek času, který omezuje existenci práva a/nebo povinnosti (nájem sjednaný na dva měsíce). Naproti tomu lhůta je určení času, časový úsek, stanovený nebo určený k uplatnění práva u jiného právního subjektu, popř. u orgánu státní moci (např. lhůta určená k podání žaloby). Sluší se ale upozornit na to, že nemusí jít jen o uplatnění práva, ale může jít třeba o lhůtu ke splnění povinnosti apod. Nedůslednost v rozlišování doby a lhůty je patrná např. v ustanoveních týkajících se právních následků vadného plnění.

Je ale ještě jedna příležitost, kdy je čas v právu zmiňován, a tou je tzv. **doložka času** (srov. výše u výkladu vedlejších ustanovení ve smlouvě; nejde ale o nic jiného než o plynutí času, jak se vykládá dále).

2. **Časový okamžik** je např. den, kdy se osoba narodí, den, kdy je uzavřena smlouva, den, kdy dojde k převedení vlastnického práva, den, kdy dojde k zániku právnické osoby. Takovým okamžikem může být den, ale i časová perioda kratší – odpoledne, hodina, začátek dne, konec dne ap.

Pokud jde o běh času, jeho prvou variantou je **dovršení času**. Jde o takovou situaci, kdy právo anebo volní právní skutečnost (právní jednání či konstitutivní rozhodnutí) počítá s tím, že čas plyne a k určitému okamžiku se navrší, resp. dovrší. Jedná se o případy, kdy s dosažením určitého dne po okamžiku je spojena splatnost pohledávky, je spojeno nabytí zletilosti, svéprávnosti, tedy nějaký právní následek, tj. vznik, změna nebo zánik práv a/nebo povinností v souvislosti se změnou stavu (faktického, ale zpravidla právního). Splatnost pohledávky má za následek vznik práva vymáhat plnění cestou soudní; dosažením zletilosti nabude osoba plnou svéprávnost atd.

Druhou variantou běhu času je **plynutí času**. Jak již bylo zmíněno, mohou nastat dvě situace. Především situace, kdy je objektivním právem stanovena nebo nějakou právní skutečností (právním jednáním nebo konstitutivním rozhodnutím) určena lhůta k nějakému právnímu jednání, a s uplynutím této lhůty jsou spojeny určité pozitivní či negativní následky, podle toho, zda lhůta je dána ke konání či nekonání. A pak situace, kdy je objektivním právem stanovena nebo právní skutečností určena doba pro trvání nebo vykonávání určitého práva a/nebo povinnosti.

Ve všech případech často jde o tzv. komplexní (složitou) právní skutečnost (o níž srov. výše), resp. soubor právních skutečností, kdy je právní jednání (ať už v té, či oné podobě) spojeno s časem.

3. **Počítání času**. Pravidla pro počítání času jsou výjimečná tím, že jsou pro oblast soukromého práva upravena toliko v občanském zákoníku. A tak tomu bylo vždycky. Dnes jsou ustanovení o počítání času v § 605 až 608.

Lhůta nebo doba může být určena podle dnů, anebo podle delších či kratších časových úseků. Podle toho se počítání liší. **Je-li lhůta nebo doba určena podle dnů**, počíná dnem, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek, a skončí v poslední den dané lhůty nebo doby (např. sedmidenní lhůta tedy běží po sedm dní následujících po dni, kdy byla např. ujednána). **Je-li lhůta nebo doba stanovena nebo určena podle týdnů, měsíců nebo let**, připadá její konec na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, kdy nastala právní skutečnost, rozhodná pro její začátek. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty nebo doby na poslední den měsíce. Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, skončí v první nejbližší následující pracovní den.

Polovinou měsíce se rozumí patnáct dnů, středem měsíce patnáctý den. Je-li lhůta nebo doba určena na měsíc/e a jeho část, připočítává se část nakonec.

Lhůta nebo doba určená v kratších časových jednotkách, než je den, se počítá „od okamžiku k okamžiku“, tj. od okamžiku, kdy začne, do okamžiku, kdy má skončit.

4. **Lhůtu i dobu** lze definovat jako **běh času určený začátkem a koncem**. Rozeznává se několikrát členění druhů lhůt a dob.

Především lze rozlišovat lhůty a doby stanovené zákonem a lhůty a doby ujednané (určené) smluvními stranami, tj. **lhůty a doby zákonné a smluvní**. Smluvní lhůty a doby mohou být stanoveny buď určením posledního dne lhůty nebo doby, anebo určitým časovým obdobím; zákonné pouze druhým způsobem (první zná jen právo veřejné).

Dále se rozeznávají **lhůty a doby hmotněprávní a procesní**. To je, pokud jde o lhůty, nejdůležitější rozlišení. Hmotněprávní lhůty ovládají poměry v právu hmotném, procesní zase poměry v oblasti civilního procesu. **Hmotněprávní lhůty ale mohou mít, nejsou-li dodrženy, zcela zásadní význam procesní, a posléze zase hmotněprávní: nevyužijeme-li nám danou hmotněprávní lhůtu, bude naše procesní postavení nejisté, oslabené, a následně se může stát, že rozhodnutím soudu o své (hmotné) právo (subjektivní) přijdeme: naše žaloba bude zamítnuta.**

Hmotněprávní lhůty se od procesních lhůt liší místem, kde je v poslední den lhůty třeba právo uplatnit nebo vykonat, aby lhůta byla zachována, resp. právo zachováno.

U hmotněprávní lhůty platí, že dříve, než skončí, musí být právo vykonáno či uplatněno u toho subjektu, u té osoby, u níž být má. Jde-li o hmotněprávní lhůtu, je třeba, aby (právo vykonávající nebo právo uplatňující) právní jednání v písemné formě „došlo“ adresátovi, totiž došlo do sféry dispozice svého adresáta, tj. druhé smluvní strany, anebo soudu. Naproti tomu u procesní lhůty postačí, je-li adekvátní právní jednání v písemné formě včas předáno poště (nebo jinému obdobnému přepravci) s úkolem doručit adresátovi.

Lhůty a doby dále můžeme dělit na stanovené rigorózně a lhůty a doby **pořádkové**. Příkladem rigorózně stanovené lhůty je tříletá lhůta v § 629, anebo dvacetičtyřměsíční lhůta v ustanovení § 2165. Příklad pořádkové **doby** je v § 1735 [„v době přiměřené povaze navrhované smlouvy (...)“], pořádkové **lhůty** pak v § 1979 [„nepřiměřeně krátkou dodatečnou lhůtu (...)“].

5. Na běh lhůt ani dob nemá vliv změna v osobě věřitele nebo dlužníka v závazkových právních poměrech (§ 604).

6. Jde-li o případ, že právní následky právního jednání jsou učiněny závislými na určitém čase (období), rozlišuje se **čas (okamžik), od kterého se počínají právní následky (*dies a quo*)**, a **čas (okamžik), kdy právní následky končí (*dies ad quem*)**. Jde o dobu rozlišení odkládacích a rozvazovacích podmínek (srov. výklad o vedlejších ujednáních ve smlouvě), ale u časového úseku je známo, je jisté, že rozhodný den nastane, i to, kdy nastane (*dies certus an, certus quando*).

Konec období (plynutí času) může být stanoven čtyřmi různými způsoby: den, o němž je jisto, že nastane a kdy nastane (výpovědní doba z nájmu), den, o němž je jisto, že nastane, ale neví se, kdy (smrt člověka), den, o němž není jisto, zda nastane, ale je jisto, kdy (případ dosažení určitého věku), anebo jako den, o němž není jisto, zda nastane ani kdy nastane, v případě, že vůbec nastane (že někdo uzavře kupní smlouvu).

7. Pro vznik a zánik práv a povinností během dne a stejně i pro jejich výkon (splnění) během dne (totiž 24 hodin) jsou stanovena zvláštní pravidla (§ 601 a 602).

Jestliže vzniká (nabývá se) právo v určitý den, popř. vzniká-li (nabývá-li se) povinnost v určitý den, váže se vznik k počátku dne (00.00 hod.) a zánik ke konci dne (24.00 hod.); neplatí to jen v případě, pokud to vylučuje (sama zvláštní) povaha právního předpisu. Jsou-li však dvě práva vzájemně návazná, pak jedno zaniká a druhé vzniká v též okamžik; nestanoví-li zákon jinak nebo nedohodnou-li se strany jinak, je tímto okamžikem konec dne. Typickým příkladem, byť poněkud překračujícím hranice soukromého práva, je „dítě“, které je do své zletilosti chráněno právě jako dítě Úmluvou o právech dítěte, od nabytí zletilosti je zásadně plně svéprávnou osobou.

Pokud jde o případ, že výkon práva či splnění povinnosti má nastat v určitý den nebo nejpozději do určitého dne, je zapotřebí, aby se tak stalo v obvyklou denní dobu (např. v otevírací nebo pracovní dobu), anebo do 22.00 u fyzické osoby doma, ledaže ze zvyklostí, ze zavedené praxe jednajících stran nebo ze zvláštních okolností případu plyne něco jiného.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #14: Největší riziko bohatství? Když každý radí správně – ale nikdo neřídí celek](#)
- [Lukáš Vacek a Peter Perniš novými vedoucími advokáty Aegis Law](#)
- [endors staví advokacii na pozornosti již deset let. Výročí oslaví 10 událostmi pro klienty](#)
- [Mezinárodní advokátní kancelář bpv BRAUN PARTNERS slavila 20 let](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #13: Jak investují lidé, kteří chtějí majetek nejen vytvořit, ale i ochránit](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #12: Skrytá slabina úspěchu: zakladatelský paradox v řízení bohatství](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Partner BBH Tomáš Sedláček obdržel prestižní ocenění „Lawyer of the Year“ na IFLR Europe Awards 2026 v Londýně](#)
- [LEAGLE.ONE: Kdo pomůže dětem vybrat správnou cestu, když dnešní profese zítra nemusí existovat?](#)
- [Jindřich Fuka novým advokátem Aegis Law](#)